A CENTURY SINCE THE BIRTH OF FOLKLORIST AND PROSE WRITER OVIDIU BÎRLEA

Tarko Iulia Mirela

PhD. Student,"1 Decembrie 1918" University of Alba-Iulia

Abstract:This article is meat to mark one hundred years since the birth of one of the most complex personalities of the Apuseni and, definitely, one of the greatest folklorists who lived in the second half of the 20th century. Ovidiu Bîrlea is an outstanding figure of the Romanian culture, evenly balanced between his vocation as scientist, folklore researcher - passionate, rigorous and hardworking when dealing with folk literature - and his vocation as prose writer, with an exquisite talent for storytelling and portraying emblematic characters, depicted in charming Romanian vernacular, by means of which the author presents the communities and the landscape of the beloved Apuseni Mountains, thus managing to reach the balance and perfectly combining these qualities into an original unit.

Using a famous collocation belonging to Constantin Noica, Ilie Moise calls Ovidiu Bîrlea 'the complete man of Romanian folklore studies', noting that ' the image of this eminent researcher of oral culture and thorough observer of our rural world is still made up of snippets of recollection'[1], and his niece/granddaughter, Doina Blaga, states that 'his difficult temper kept him away from other contemporary writers but without the latter contesting the value of his work', insisting that it is our duty to acknowledge his place in the Pantheon of the Romanian culture, due to his outstanding work.[2]

Keywords: folklore studies, ethnology, folk literature, Ovidiu Bîrlea, Apuseni

După cum Ovidiu Bîrlea mărturisește în prefața volumului *Efigii*, în care trasează veritabile portrete spirituale, pline de observații dense ale unor personalități care i-au marcat existența: „Încercarea de a contura personalitatea cuiva e o acțiune cu atât mai temerară cu cât dimensiunile spirituale sunt mai mari. Prilejul confirmă din nou că sufletul omenesc e cea mai mare enigmă de îndată ce depășește un anumit șablon." [3] Acum devine datoria noastră, de a ne asuma demersul conturării personalității folcloristului, prozatorului, profesorului și omului, Ovidiu Bîrlea.

Acest articol intenționează să marcheze aniversarea a 100 de ani de la nașterea uneia dintre cele mai complexe personalități ale Apusenilor și, cu siguranță, a unuia dintre cei mai mari folcloriști din a doua jumătate a secolului al XX-lea. Ovidiu Bîrlea este o figură marcantă a culturii române, care pendulează între vocația sa de om de știință, folclorist, cercetător, care se apleacă cu pasiune, rigoare și putere de muncă asupra literaturii populare și vocația sa de prozator cu darul evocării, al portretizării unor personaje emblematice conturate într-un fermecător grai popular local, prin intermediul căruia prezintă mediile umane și peisajul îndrăgiților Munți Apuseni, autorul reușind să găsească un echilibru, îmbinând armonios aceste calități într-o unitate originală.

Văzând lumina zilei la 13 august 1917, în satul Bârlești, comuna Mogoș, județul Alba, fiu al lui Ioan Urs Bîrlea, agricultor și al Mariei (născută Costinaș) din Bucium, lui Ovidiu Bîrlea i-a fost sortit să devină unul dintre eruditii reprezentanți ai satului transilvănean și una dintre figurile emblematice ale folcloristicii românești. Familia în care s-a născut folcloristul era considerată în Bârlești o familie de oameni înstăriți. Pentru că la acea vreme nu exista școală în sat, iar casa

[1] Ilie Moise, *Omul total al folcloristicii românești*, în *Discobolul,* Revistă lunară de cultură, serie nouă, Anul XI, nr. 121-122-123 (126-127-128), ian.- feb.- mart., 2008, p. 195.
[2] *ibidem,* p. 251.
[3] Ovidiu Bîrlea, *Efigii,* Editura Cartea Românească, București, 1987, p. 5, volum în care autorul realizează portretele lui Nicolae Iorga, Dimitrie Caracostea, Constantin Brăiloiu, Ion Chinezu, Lucian Blaga, Petru Caraman, Ion Mușlea, Ion Breazu, Anton Golopenția și Ilarion Cocișiu.

familiei Bîrlea era o casă mare, într-o cameră mai spaţioasă au învăţat carte elevii şcolii primare din localitate.

În copilărie, la fel ca toţi copiii din sat, Ovidiu a fost trimis pe câmp cu animalele la păscut. Dar niciodată nu se ducea fără să aibă în trăistuţă vreo carte. Având grijă de animale a citit cu aviditate tot ce i-a căzut în mână. Fiu de ţărani luminaţi, a înţeles de timpuriu că succesul vine numai după muncă îndelungată şi dârză, făcută metodic. Urmează, astfel, şcoala primară la Micleşti şi Bârleşti, clasele gimnaziale la Baia de Arieş, Liceul Militar, la Târgu Mureş, deoarece părinţii doreau să-l facă ofiţer, dar studiile universitare le continuă la Facultatea de Litere şi Filozofie din Bucureşti. După absolvirea facultăţii (1942), viaţa i-a rezervat alte încercări inedite care l-au marcat fundamental: un an de armată, doi ani jumătate de mobilizare şi patru ani (fără două luni) de prizonierat în Rusia, ani de zile în care scriitorul regretă că nu a putut pune mâna pe o carte.[4] Povestea apropiaţilor secvenţe din prizonieratul rusesc şi intenţiona chiar să le includă într-un volum de memorii, proiect care din nefericire, a rămas nerealizat. Considera că şi imperiul sovietic va avea soarta tuturor imperiilor, fapt dovedit istoric, s-au epuizat politic şi economic şi, în final, s-au prăbuşit. Şi ca o certitudine a convingerilor sale, Ovidiu Bîrlea a avut şansa să vadă ceea ce profeţise, adică prăbuşirea comunismului în Europa de est, deşi nu a apucat să trăiască democraţia românească.

Din 1949 lucrează în calitate de cercetător la Institutul de Folclor, apoi şef de lucrări, conferenţiar, şeful Sectorului literar la Institutul de Folclor din Bucureşti între 1963-1969, se va retrage însă de la institut, douăzeci de ani mai târziu. În această perioadă îl va cunoaşte prof. dr. Ion Cuceu, care susţine într-un articol din numărul omagial al revistei „*Discobolul*" din Alba Iulia (2008) că: „dintre toţi cercetătorii pe care i-a cunoscut acum patruzeci de ani în institutul bucureştean, figura sa aspră de stăpân peste toate l-a impresionat şi l-a atras irezistibil"[5], subliniind totodată valoarea lucrărilor sale, „toate pietre de temelie în felul lor şi verigi importante în evoluţia ştiinţelor etnologice din România".[6]

Activitatea la Institutul de Folclor al Academiei Române i-a oferit lui Ovidiu Bîrlea condiţii optime pentru formarea şi desăvârşirea sa ca folclorist, acum îşi completează cunoştinţele, de teren, mai ales, în domeniul folclorului literar, pătrunde în tainele folclorului muzical şi coregrafic, îşi defineşte programul de lucru şi de studii, îşi cristalizează concepţia despre folclor, trecând la tratarea sistematică a tuturor aspectelor lui şi producând o operă ştiinţifică „de factură hasdeiană care a făcut epocă, vreo câteva lucrări ale sale stând cu cinste alături de altele similare din folcloristica europeană".[7]

În studenţie participase la campaniile echipelor studenţeşti, conduse de ilustrul Dimitrie Gusti, care aveau scopul de a întocmi monografiile unor sate româneşti şi de a-i forma pe studenţi în munca de culegere a folclorului. În 1939, a fost inclus ca student în echipa care a făcut cercetări la Dâmbovnic. A colaborat la cele două reviste ale Institutului de Ştiinţe Sociale al României, iar acea etapă a vieţii sale îi stârnea un zâmbet melancolic pentru că era conştient de importanţa acelui moment. A fost prezent şi în echipa lui Anton Golopenţia care i-a cercetat pe românii de la est de Bug, dar din nefericire rezultatele anchetelor au fost distruse în timpul comunismului. Ovidiu Bîrlea se apropie mult de şcoala lui Ovid Densusianu prin accentul pe care l-a pus pe reproducerea fidelă a textelor populare. El este continuatorul metodelor de cercetare instituite de Ovid Densusianu şi de Constantin Brăiloiu, dar are o viziune proprie, originală asupra folclorului românesc, deşi se poate spune, fără a exagera, că el este cel mai bun discipol al lui Constantin Brăiloiu.[8]

---

[4] *apud*. Ionela Carmen Banţa, *Ovidiu Bîrlea, Ediţie critică din fondurile documentare inedite*, Editura Muzeului Naţional al Literaturii Române, Colecţia *Aula Magna,* Bucureşti, 2013, p. 15.

[5] Ion Cuceu, *Amintiri cu Ovidiu Bîrlea*, în *Discobolul,* Revistă lunară de cultură, serie nouă, Anul XI, nr. 121-122-123 (126-127-128), ian.- feb.- mart., 2008, p. 165.

[6] *ibidem*, p. 174.

[7] Iordan Datcu, *Ovidiu Bârlea, etnolog şi prozator*, RCR Editorial, Bucureşti, 2013, p. 5.

[8] *apud*. prof. dr. Mirela Crâsnic, *Ovidiu Bârlea, cel mai important etnofolclorist român,* în *Perspective istorice, Revista profesorilor de istorie din România „Clio*", Filiala Hunedoara, publicaţie bianuală, nr. 6/2012, https://issuu.com/apirhd/docs/perspective_istorice_nr6.

Culegător de folclor, remarcabil prin îndelungatele cercetări pe teren, publică: *Snoave şi ghicitori* (1957), *Proverbe şi zicători româneşti* (1966), o consistentă *Antologie a prozei populare epice* (vol. I-III, 1966), la care se adaugă *Petrea Făt-Frumos. Poveşti populare româneşti* (1967), urmate în 1976 de *Mica enciclopedie a poveştilor româneşti*. Preocuparea pentru culegerea folclorului poate fi corelată cu debutul său publicistic din ianuarie 1933, cu articolul *Colindă din judeţul Alba*, în numărul 26 al revistei *Satul*.[9] Cele două lucrări de sinteză, *Istoria folcloristicii româneşti* (1974) şi *Folclorul românesc*, (vol. I-II, 1981-1983) îl plasează pe Ovidiu Bîrlea printre personalităţile de prim rang ale domeniului. Cu o perspectivă inedită abordează estetica folclorului în lucrarea *Metoda de cercetare a folclorului* (1969) anunţând aprofundarea acestei teme în *Poetica folclorică* (1979). Relaţia literaturii cu folclorul reprezintă o altă temă a preocupărilor sale pe care o ilustrează în lucrarea *Poveştile lui Creangă* (1967) sau în diferite studii despre operele scriitorilor: Ion Budai-Deleanu, Ion Luca Caragiale, Octavian Goga, Mihai Eminescu, Lucian Blaga şi Liviu Rebreanu. Ovidiu Bîrlea a continuat operele predecesorilor săi, rămase neterminate, ca de exemplu, lucrarea lui Ion Muşlea, *Tipologia folclorului din răspunsurile la chestionarele B.P. Haşdeu* (1970), definitivând, în sfârşit, activitatea începută de B.P. Haşdeu. A continuat apoi lucrarea profesorului său, D. Caracostea, *Problemele tipologiei folclorice* (1971). A întocmit ediţia *Poveşti din Transilvania* (1975), pe care a prefaţat-o, iar lui Nicolae Bot i-a prefaţat volumul *B.P. Haşdeu, Studii de folclor*, apărut în 1979, în colecţia *Restituiri* a Editurii Dacia. Încercând să suplinească o lacună într-un domeniu „pe nedrept văduvit”[10], Ovidiu Bîrlea surprinde plăcut prin apariţia cărţii sale *Eseu despre dansul popular românesc* (1982).

Folcloristul dispunea de reale calităţi şi de o capacitate intelectuală nativă ce-l recomandau ca pe un veritabil cercetător: avea o intuiţie fără greş, dispunea de erudiţie şi de o scriitură elegantă, simplă, dar în acelaşi timp profundă, era informat despre mişcarea folcloristică europeană, citea în mai multe limbi, iar devotamentul lui faţă de cultura populară era sincer, simţit, nu învăţat din manuale. A muncit pentru binele specialităţii lui, fără a aştepta recunoştinţa nimănui şi ne-a lăsat moştenire o operă impresionantă în toate domeniile culturii populare.[11]

Ovidiu Bîrlea a fost o perioadă scurtă, 1962-1963, conferenţiar suplinitor la specialitatea folclor a Universităţii din Timişoara, dar trecerea pe la universitate a fost efemeră. Spera că postul va fi scos la concurs şi avea de gând să aplice pentru obţinerea lui, doar că, atunci când postul a fost scos la concurs, deşi era cel mai competent şi mai avizat, nu l-a obţinut, şi asta nu pentru că nu ar fi fost suficient de bine pregătit, ci pentru că acea comisie a avut alte preferinţe. Din păcate, nici Universitatea din Cluj nu îl include pe acest cercetător valoros printre iluştrii săi profesori. Mai târziu, Mihai Pop şi alţi profesori ai universităţii clujene se declară nemulţumiţi şi oarecum deranjaţi când unul dintre studenţi îl citează prea mult pe Ovidiu Bîrlea în teza licenţă. Post mortem, Ovidiu Bîrlea îşi va lua revanşa pentru că opera sa este valoroasă, iar dacă omul a fost contestat şi marginalizat, valoarea sa astăzi nu o mai poate contesta nimeni.

În 1969 şi-a dat demisia de la Institutul de Etnografie şi Folclor din Bucureşti, demisie însoţită de un memoriu la care n-a primit niciodată un răspuns din partea Prezidiului Academiei. Se autoexila în plină putere creatoare, la 50 de ani, gest greu de înţeles. El s-a retras în locuinţa sa modestă de pe strada Sfinţii Apostoli, iar apoi în garsoniera primită în urma demolărilor începute în 1977 şi se dedică scrisului. Scrie, carte după carte, acumulând, spre final, impunătoarea sa operă ştiinţifică. Din 1969, când a plecat de la Institutul din Bucureşti şi până la moartea sa, survenită în 1990, Ovidiu Bîrlea trăieşte doar de pe urma scrisului, fără nicio pensie sau ajutor de stat, fără a avea nici măcar posibilitatea de a se împrumuta de la Fondul Literar al Uniunii Scriitorilor, căci i s-a refuzat admiterea ca membru al acestei asociaţii de breaslă.[12]

---

[9] *ibidem*, p. 15.
[10] *ibidem*, p.127.
[11] *apud*. prof. dr. Mirela Crâsnic, *Ovidiu Bârlea, cel mai important etnofolclorist român,* în *Perspective istorice, Revista profesorilor de istorie din România „Clio*”, Filiala Hunedoara, publicaţie bianuală, nr. 6/2012, https://issuu.com/apirhd/docs/perspective_istorice_nr6.
[12] *idem.*

Uneori se resimţea datorită programului intens de muncă şi tânjea după o vacanţă, ca să se recreeze şi să-şi încarce bateriile, după cum avea să se destăinuite într-o scrisoare adresată unui discipol: „Eu mă urnesc cu lucrarea mereu înainte, deşi a cam început să mai scârţâie roţile, semn că trebuie să-mi iau valea pe unde e linişte şi aer curat”.[13] Venea acasă, la Mogoş, în preajma Sânzienelor şi timp de o lună uita de toate îndeletnicirile sale cărturăreşti şi se relaxa printre ţăranii din sat şi discutând cu rudeniile. Îi plăcea să admire peisajele, să-şi odihnească privirea pe coaja albă şi netedă a mesteacănului, unul din arborii săi preferaţi, dar mai ales să stea de vorbă cu oamenii simplii din sat. Va continua să revină la Mogoş şi după moartea mamei şi a fratelui Vasile.

Despre talentul de prozator al lui Ovidiu Bîrlea, evident în povestiri şi romane, s-a scris, pe nedrept, destul de puţin. A publicat în timpul vieţii doar volumul de schiţe şi povestiri *Urme pe piatră* (1974) şi romanul *Şteampuri fără apă* (1979); postum i-au mai apărut două romane: *Drumul de pe urmă* (1999) şi *Se face ziuă. Romanul anului 1848* (2001). Ca prozator a fost apreciat de Marin Preda, Laurenţiu Ulici, Ion Taloş ş.a., remarcându-se caracterul documentar şi etnografic (scriitorul se întâlneşte în aceste pagini cu folcloristul), talentul de portretist şi excelenta cunoaştere a graiului din Ţara Moţilor. S-a vorbit de înrudirea stilistică şi de atmosferă literară cu Ion Agârbiceanu şi Pavel Dan, la care s-ar putea adăuga şi un înaintaş al său din aceeaşi zonă geografică, Alexandru Ciura, cu povestirile sale din viaţa băieşilor din Munţii Apuseni.[14] Talentul său literar se manifestă şi în paginile memorialistice din *Efigii* (1987), cu remarcabile portrete ale unor scriitori şi folclorişti pe care i-a preţuit statornic: Nicolae Iorga, D. Caracostea, Constantin Brăiloiu, Ion Chinezu, Lucian Blaga etc.

În mod cert, dominanta activităţii lui Ovidiu Bîrlea este cea de folclorist cu multiple preocupări ştiinţifice, însă, aşa cum se întâmplă şi în cazul altor scriitori, laturile complementare ale îndeletnicirilor sale au fost adesea obnubilate. Romanul *Şteampuri fără apă*, publicat în anul 1979, la Editura Cartea Românească, este prima operă ficţională de mare întindere a meticulosului om de ştiinţă, prin care dovedeşte încă o dată, aleasa cultură populară şi remarcabilele sale valenţe creatoare de lumi arhaice, originale, purtătoare ale unor valori milenare. Pentru autor, literatura beletristică este o formă de manifestare artistică prin care dezvăluie, diferitelor categorii de cititori şi cercetători, acea personalitate puternică şi complexă care dăruise folcloristicii româneşti mii de pagini de studii teoretice şi îmbogăţise patrimoniul arhivei multimedia de folclor cu documente exemplare; romanele sale, amintirile, portretele creionate dezvăluie alte faţete ale căutărilor sale şi ilustrează o înţelegere a culturii populare româneşti în tot ce are aceasta mai profund şi mai expresiv.[15]

Încă de la primul nivel de lectură, romanul se prezintă ca o monografie a satului din Munţii Apuseni, actualizând o lume patriarhală cu elemente autohtone, lumea arhaică a minerilor sau a „băieşilor”, care îşi câştigau existenţa prin exploatarea rudimentară, tradiţională a aurului, utilizând aceleaşi mine sau „băi” şi aceleaşi metode de pe vremea romanilor. În mod particular, autorul foloseşte drept sursă de inspiraţie un eveniment real, o revoltă a localnicilor mineri împotriva unei firme străine care voia să exploateze aurul, eveniment petrecut în anul 1886, în comuna Bucium. O companie franceză concesionase mina, denumită local, „Baia Domnilor”. Acţiunea minerilor a fost înăbuşită de autorităţile maghiare, care i-au condamnat la ani grei de închisoare. Acţiunea romanului este plasată în satul de origine al mamei sale, căreia îi şi dedică romanul: „În amintirea mamei mele, Maria, născută Costinaş”[16], căsătorită ulterior cu şpilărul din Mogoş Mămăligani. Legătura afectivă foarte puternică dintre scriitor şi mama sa este exprimată într-o scrisoare adresată nepoatei Doina Blaga, în care îi relatează circumstanţele dureroase ale sfârşitului mamei sale, sfârşit la care a asistat neputincios: „Îţi închipui că m-am pomenit urlând prin casă - eram singur cu ea, tocmai în ajun terminasem de transcris *Pe Valea N.[igârlesii]* - dar a trebuit să ne obişnuim

[13] Virgil Florea, *Amintiri despre Ovidiu Bârlea* în *Discobolul*, nr. 121, 122, 123, ianuarie, februarie, martie, 2008, p. 161.
[14] Ion Buzaşi, *O monografie necesară*, în *România literară*, Revistă editată de Uniunea Scriitorilor din România, nr. 43, 2013.
[15] Sabina Ispas, *Verşul Buciumanilor*, în Anuarul Institutului de Etnografie şi Folclor „Constantin Brăiloiu”, serie nouă, tomul 25, Bucureşti, Editura Academiei Române, 2014, p. 237.
[16] Ovidiu Bîrlea, *Şteampuri fără apă*, Bucureşti, Editura Cartea Românească, 1979.

că am rămas singuri. ... I-am dedicat ei *Pe Valea N.[igârlesii]*, poate postum va avea şi această mulţumire."[17]

Ovidiu Bîrlea este şi un epistolier pasionat, dar din păcate ni s-au păstrat puţine scrisori trimise, cele mai multe pagini din epistolarul său fiind scrisori primite, adresate lui Ovidiu Bîrlea de alte personalităţi ale folcloristicii şi culturii româneşti: Petre Caraman, Ion Muşlea, Adrian Marino, George Meniuc, Ion Taloş, Nicolae Bot, Ştefan Manciulea, Adrian Fochi ş.a., acestea se află la biblioteca Facultăţii de Teologie Greco-Catolică din Blaj. Dintre ele, importante sunt scrisorile de la fratele său, Monseniorul Octavian Bîrlea, stabilit în Germania, personalitate de seamă a Bisericii Greco-Catolice din România, veritabil mentor al fratelui său mai tânăr, cu îndrumări pertinente în cercetarea folcloristicii, prin semnalarea şi expedierea unor studii apărute în Occident. Scrisorile familiale se caracterizează prin adresări afective şi printr-un stil mai relaxat, adeseori presărat cu glume sau uşoare ironii. Nu este un dialog epistolar propriu-zis între fraţii, Octavian-Ovidiu, pentru că avem numai scrisorile Monseniorului Octavian Bîrlea către Ovidiu, dar ele constituie însă un preţios document, atât sub raport biografic, cât şi sufletesc. Corespondenţa se întinde pe durata unei jumătăţi de secol – între 20 sept. 1939 şi 30 sept. 1988 – cu o pauză epistolară între 1949-1969, din motive pe care cititorul le poate bănui, scrisori care conturează un traseu biografic, o afecţiune fraternă şi încredere în împlinirea unei vocaţii cărturăreşti.[18]

Recent apărut este volumul care conţine corespondenţa dintre Ovidiu Bîrlea şi nepoata sa, Doina Blaga[19], volum care întregeşte portretul omului de o sensibilitate deosebită, croit după un alt tipar decât cel cu care ne-au obişnuit majoritatea oamenilor de cultură de talia sa: ferm, dar cald în relaţia cu cei apropiaţi, uşor distant, dar plin de umor. Din scrisorile pentru nepoata sa, se poate desprinde construcţia sa morală: perseverenţa, dorinţa de bine şi adevăr, generozitatea sa, dar şi intransigenţa faţă de stările de fapt, de gesturile reprobabile ale unor persoane sau personalităţi, conturând imaginea unui om inteligent, un profesionist fără rabat, cu numeroase aspiraţii şi de o corectitudine exemplară.[20]

În final, îl citez pe Ilie Moise care îl denumeşte pe Ovidiu Bîrlea, utilizând o celebră sintagmă a lui Constantin Noica, „omul total al folcloristicii româneşti", apreciind că „imaginea acestui eminent cercetător al culturii orale şi profund observator al lumii noastre rurale este conturată, încă, din frânturi de amintiri",[21] iar nepoata sa, Doina Blaga, afirmă că „firea lui dificilă l-a îndepărtat de unii confraţi de breaslă, fără ca aceştia să-i conteste valoarea operei", susţinând că posterităţii îi revine datoria de a-i recunoaşte locul cuvenit datorită operei sale, în Pantheonul culturii româneşti.[22]

BIBLIOGRAPHY

1. Banţa, Ionela Carmen, *Ovidiu Bîrlea*, *Ediţie critică din fondurile documentare inedite*, Bucureşti, Editura Muzeului Naţional al Literaturii Române, Colecţia *Aula Magna,* 2013
2. Bîrlea, Ovidiu, *Efigii*, Bucureşti, Editura Cartea Românească, 1987
3. Bîrlea, Ovidiu, *Şteampuri fără apă*, Bucureşti, Editura Cartea Românească, 1979
4. Buzaşi, Ion, *Folcloristul Ovidiu Bârlea într-o corespondenţă familială*, în *Viaţa Românească,* Revistă editată de Uniunea Scriitorilor din România, nr. 11-12

[17] *Corespondenţă Ovidiu Bîrlea-Doina Blaga*, ediţie îngrijită şi adnotată de Andreea Buzaş, prefaţă de Ilie Moise, Alba Iulia, Editura *Centrului de Cultură „Augustin Bena"*, 2017, p. 144.
[18] Ion Buzaşi, *Folcloristul Ovidiu Bârlea într-o corespondenţă familială*, în *Viaţa Românească,* Revistă editată de Uniunea Scriitorilor din România, nr. 11-12, 2013.
[19] *Corespondenţă Ovidiu Bîrlea-Doina Blaga*, ediţie îngrijită şi adnotată de Andreea Buzaş, prefaţă de Ilie Moise, Alba Iulia, Editura *Centrului de Cultură „Augustin Bena"*, 2017.
[20] *apud*. Ilie Moise, *Prefaţă*, *Corespondenţă Ovidiu Bîrlea-Doina Blaga*, ediţie îngrijită şi adnotată de Andreea Buzaş, prefaţă de Ilie Moise, Alba Iulia, Editura *Centrului de Cultură „Augustin Bena"*, 2017, p. 8.
[21] Ilie Moise, *Omul total al folcloristicii româneşti*, în *Discobolul,* Revistă lunară de cultură, serie nouă, Anul XI, nr. 121-122-123 (126-127-128), ian.- feb.- mart., 2008, p. 195.
[22] *ibidem,* p. 251.

5. Buzaşi, Ion, *O monografie necesară*, în *România literară*, Revistă editată de Uniunea Scriitorilor din România, nr. 43, 2013
6. *Corespondenţă Ovidiu Bîrlea-Doina Blaga*, ediţie îngrijită şi adnotată de Andreea Buzaş, prefaţă de Ilie Moise, Alba Iulia, Editura *Centrului de Cultură „Augustin Bena”*, 2017
7. Crâsnic, Mirela, *Ovidiu Bârlea, cel mai important etnofolclorist român,* în *Perspective istorice, Revista profesorilor de istorie din România „Clio*", Filiala Hunedoara, publicaţie bianuală, nr. 6/2012, https://issuu.com/apirhd/docs/perspective_istorice_nr6.
8. Cuceu, Ion , *Amintiri cu Ovidiu Bîrlea*, în *Discobolul,* Revistă lunară de cultură, serie nouă, Anul XI, nr. 121-122-123 (126-127-128), ian.- feb.- mart., 2008
9. Datcu, Iordan, *Ovidiu Bîrlea, etnolog şi prozator*, Bucureşti, RCR Editorial, 2013
10. Florea, Virgil, *Amintiri despre Ovidiu Bârlea* în *Discobolul*, nr. 121, 122, 123, ianuarie, februarie, martie, 2008
11. Moise, Ilie, *Omul total al folcloristicii româneşti*, în *Discobolul,* Revistă lunară de cultură, serie nouă, Anul XI, nr. 121-122-123 (126-127-128), ian.- feb.- mart., 2008
12. Ispas, Sabina, *Verşul Buciumanilor*, în *Anuarul Institutului de Etnografie şi Folclor* „Constantin Brăiloiu", serie nouă, tomul 25, Editura Academiei Române, Bucureşti, 2014